

УДК 336.76:005.591.61(5-11)(5-13)

Шлапак А.В.,

здобувач кафедри міжнародного обліку і аудиту,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

СУТНІСТЬ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ФОРМИ ЇЇ ВИЯВУ

Shlapak A.,

researcher of international accounting and auditing,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

THE ESSENCE OF NATIONAL FINANCIAL MARKETS DIVERSIFIES AND FORMS OF ITS EXPRESSION

АНОТАЦІЯ. Досліджено сутнісний зміст категорії «диверсифікація». Узагальнено найбільш поширені на сьогодні визначення категорії «диверсифікації» та концептуальні підходи до аналізу диверсифікаційних процесів. Визначено рівні системного та комплексного процесу нарощування масштабів і урізноманітнення структури національних фінансових ринків.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: диверсифікація фінансових ринків, бізнес-структури, конгломерації, глобальний бізнес

SUMMARY. The essential content of "diversification" category is discovered. The most common definition of the "diversification" and conceptual approaches to the Diversity processes analysis summarized. The systematic and comprehensive levels of increasing scale process and diversity patterns of national financial markets were determined.

KEY WORDS: financial markets diversity, business-structures, conglomerations, global business

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сьогодні у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі не існує єдиної універсальної концепції диверсифікації ринків, яка б повно, системно та з методологічних позицій глобалістики відображала процеси, пов'язані, з одного боку, з кількісним нарощуванням їх масштабів та капіталізації, а з другого — з продуктово-видовим, суб'єктним, технологічно-інструментальним, інституційно-регуляторним та транснаціоналізаційним урізноманітненням їх структури. З огляду на те, що «провайдером» диверсифікаційних змін

будь-якого ринку є диверсифікація діяльності його безпосередніх операторів, то переважна більшість досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів у цій царині відбиває переважно мікрорівневий «зріз» аналізу і ґрунтується на практичному досвіді суб'єктів господарювання. Однак, навіть цей досвід, будучи дуже неоднозначним і суперечливим, а також суттєво відрізняючись за галузями і сферами підприємницької діяльності, дотепер не дав змоги виробити єдину, універсальну концепцію диверсифікації ринків, здатну розкрити мотивацію та об'єктивну обумовленість диверсифікаційних процесів, особливості корпоративних стратегій їх реалізації, а також економічний ефект і результативність наслідків для суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Багато робіт вітчизняних та зарубіжних дослідників присвячено аналізу диверсифікації національних фінансових ринків, зокрема: Р. Пітс, Х. Хопкінс, К. Буз, Л. Ален, В. Гамільтон, Д. Лук'яненко, А.Поручник, Я. Столярчук та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз системної диверсифікації фінансових ринків країн.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Що стосується самої категорії «диверсифікація», то її сутнісний зміст, згідно вітчизняної Економічної енциклопедії, впливає зі значення латинських слів *diversus* (віддалений, різний) і *facere* (робити) та полягає, з одного боку, у розширенні асортименту і номенклатури продукції, що її виробляють окремі компанії у межах власної галузі (на основі збільшення числа модифікацій певного виду товару, що задовольняє попит окремих груп споживачів), а з другого — у виході бізнес-структур за межі основного бізнесу з їх проникненням у нові галузі і сфери господарювання та переходом від односторонньої виробничої структури до багатопрофільного виробництва (на основі заснування нових компаній, скуповування фірм або злиття з ними)[1]. Інакше кажучи, лінгвістична семантика категорії «диверсифікація» базується на розумінні «переходу» бізнес-структурами існуючих меж ринків, галузей і секторів, в яких вони провадять свою діяльність.

Узагальнення найбільш поширених на сьогодні визначень категорії «диверсифікація» та концептуальних підходів до аналізу диверсифікаційних процесів дає підстави стверджувати, що в останні десятиліття вони зазнали певних змін. Так, одні автори розглядають їх, переважно з погляду цілей диверсифікації діяльності компаній (зниження ризику втрат доходу і капіталу), інші — механізмів та інструментарію досягнення цих цілей (заснування компаній, що працюють у різних сферах, розширення сфер діяльності на ринках нових товарів, проникнення у нові сфери виробництва та ін.)[2]. Наприклад, Р. Пітс і Х. Хопкінс кваліфікують диверсифікацію як одночасне ведення фірмою декількох видів бізнесу; а К. Буз, Л. Аллен та В. Гамільтон — як спосіб розширення її основного бізнесу з метою зростання та / або зниження ризику, який:

- по-перше, залучає увесь обсяг наявних інвестиційних ресурсів компанії, за винятком тих, що за своїм цільовим призначенням зорієнтовані на утримання конкурентних позицій існуючого бізнесу;

- по-друге, набуває форми інвестицій у нові продукти та послуги, а також розширення сегментів існуючого ринку та завоювання нових його географічних чи інструментальних сегментів;

- по-третє, реалізується кількома способами, включаючи внутрішній розвиток компанії, придбання нових фірм, заснування спільних підприємств, укладення ліцензійних угод та ін.[2].

Свою чергою, у роботі В. Раманамьяма і П. Варадараяна «Дослідження корпоративної диверсифікації: синтез»[3] знаходимо визначення поняття «диверсифікація» як процесу входження компанії або бізнес-структури у нові сфери діяльності на основі як внутрішнього їх зростання, так і купівлі інших підприємств, що спричиняє зміни в адміністративній структурі та управлінських процесах; Ф. Котлер, К. Келлер, М. Бреді, М. Гудмен та М. Хансен трактують диверсифікацію діяльності фірми як процес розроблення та випуску нової продукції для нових ринків[4]; а А. Томпсон та А. Стрікланд — як проникнення фірми в інші галузі виробництва з метою зниження ризиків бізнес-діяльності, розширення джерел прибутків та генерування фінансових потоків за умов зниження рівня рентабельності основних видів діяльності компанії[5].

Разом з тим, незважаючи на подібні розбіжності щодо кваліфікації сутності диверсифікації бізнес-діяльності, загальноприй-

нятим і найбільш перспективним у сучасній зарубіжній науковій літературі підходом в обґрунтуванні її корпоративних стратегій є, на нашу думку, так звана *ресурсна теорія* (*resource-based view*). За своєю суттю вона являє собою широке узагальнення фундаментальної концепції виробничої функції, а саме: багатовимірне відображення виробничого процесу, що постулює наявність тісних взаємозв'язків між показниками результативності діяльності компаній і обсягами витрачених економічних ресурсів. Основною передумовою отримання компанією високих прибутків апологети даної теорії вважають всебічний розвиток її унікальності, а не дублювання моделей поведінки фірм-конкурентів. Базуючись на ґрунтовних методологічних й інструментально-економічних засадах, ресурсна теорія пов'язує процеси конкурентного розвитку компаній з ефективністю використання ними наявних ресурсів, у тому числі на основі реалізації механізмів диверсифікації економічної і фінансової діяльності[6].

У даному контексті слід відзначити, що хоча ресурсна теорія сягає своїми витокami ще класичних робіт з економічної теорії прибутку і конкуренції (зокрема праць Д. Рікардо[7] та Й. Шумпетера[8]), її найбільш ґрунтовну розробку зустрічаємо у роботі «Теорія зростання фірми»[9] (1959 р.) американської дослідниці Е. Пенроуз. Методологічна цінність цієї праці у дослідженні причин диверсифікації діяльності компаній полягає насамперед у її незаперечній діалектичній логічності, внутрішній цілісності та незаперечному прогностичному потенціалу. Йдеться про певний відхід авторки від класичної мікроекономіки і розгляд нею фірми як сукупності (або так званого «пучка») певних ресурсів. В авторській концепції фірма уявляється як неподільний фонд матеріальних і нематеріальних ресурсів, які тільки в сукупності здатні генерувати прибутки й фінансові потоки. Водночас вихідна неоднорідність ресурсів компанії, яка ще більше посилюється у процесі її фінансово-господарської діяльності, стає причиною неоднорідності результатів та «звуження» джерел зростання фірми, які, на думку Е. Пенроуз, можна знівелювати завдяки ефективній корпоративній диверсифікації на основі наявних можливостей і ресурсів компанії[10].

Дальші розробки ресурсної теорії пов'язуються з дослідженнями проблематики взаємозв'язку між видами ресурсів компаній та якістю корпоративного менеджменту, з одного боку, та їх схильністю до диверсифікації діяльності, з другого. Тут слід згадати,

зокрема, праці «Поведінкова теорія фірми» Р. Сайерта і Д. Марча; «Еволюційна теорія економічних змін» Р. Нельсона і С. Уінтера[11], а також «Організація промисловості» Дж. Річардсона [12]. Заслугує також на увагу праця К. Прахалада і Р. Беттіса «Домінуюча логіка: новий зв'язок між диверсифікацією і продуктивністю» (1986 р.)[13], в якій процеси корпоративної диверсифікації аналізуються авторами через призму впливу на них топ-менеджменту.

На початку 1990-х років ресурсний підхід оформився у новий напрямок теорії стратегічного управління і отримав потужний імпульс розвитку у фундаментальних роботах Дж. Барні, Р. Гранта, І. Дікерса, Д. Колліза, К. Кула, С. Монтгомері, Д. Тиса, Р. Рамелта і багатьох інших. Наприклад, А. Гінзберг у своєму дослідженні «Турбота про конкуренцію: від відображення до майстерності» (1994 р.)[14] звернув увагу на важливість соціокогнітивного впливу топ-менеджерів на процеси ухвалення управлінських рішень щодо диверсифікаційних проектів; а Віерсм і Бантель (1992 р.) довели, що економічний ефект процесів диверсифікації діяльності компаній напряму залежить від здатності їх менеджерів ухвалювати правильні й оперативні управлінські рішення, а також імплементувати їх у бізнес-практику[15].

Крім того, багато досліджень у царині ресурсної теорії побічно або прямо виходять з того, що фірми диверсифікують свою діяльність насамперед з метою ефективного використання надлишкових ресурсів. Крім того, їх економічні інтереси можуть лежати також у площині обміну ресурсами з підприємствами тієї ж самої галузі. Як результат — поява у фірми мотиваційних стимулів до диверсифікації діяльності з метою отримання синергетичних вигод і економічних ефектів, відтак — маємо справу з процесами пов'язаної диверсифікації як ключового мотиву для спільного використання фірмами наявних у них ресурсів.

Підтвердженням зростаючої ролі диверсифікаційних процесів у глобальному бізнесі та нарощування їх кількісних масштабів свідчить, зокрема, той факт, що на сьогодні понад 90% у списку Топ-500 найбільших корпорацій США функціонують у формі багатогалузевих концернів. При цьому переважна їх більшість мають у своєму складі у середньому підприємства 11 секторів, а наймогутніші — 30—50 секторів[1], включаючи і фінансові підрозділи (банки, страхові компанії, інвестиційні фонди та ін.). У групі 100 найбільших промислових корпорацій Великобританії

багатогалузовими є 96, Італії — 90, Франції — 84, Німеччини — 78. Навіть ТНК з яскраво вираженою галузевою вузькоспеціалізованою діяльністю одночасно випускають продукцію інших галузей[16].

Таким чином, екстраполюючи методологічні засади ресурсної теорії на діяльність операторів фінансового ринку, можна виокремити наступні *об'єктивні причини та мотиви*, що спонукають їх до диверсифікації своєї діяльності, яка, своєю чергою, є ключовою рушійною силою і «локомотивом» диверсифікації фінансових ринків:

- необхідність здійснення ефективних капіталовкладень надлишкових фінансових ресурсів, що сформувались у процесі продукування і реалізації на ринку традиційних фінансових послуг і перевищують необхідні, для підтримання конкурентоспроможності, обсяги;

- підвищення прибутковості діяльності та розширення джерел генерування додаткових фінансових потоків на основі урізноманітнення фінансових послуг або сегментів ринку порівняно з кількісним нарощуванням обсягів їх продукування у рамках традиційної їх номенклатури та широти сегментного охоплення ринків. При цьому зростання прибутковості має для фінансової компанії більш вагомий результат, порівняно з економічними ефектами від використання традиційних інструментів в рамках екстенсивної моделі розвитку, реалізація якої за умов загострення конкуренції на ринку стає просто неможливою;

- орієнтація на досягнення синергійного ефекту у витратах та доходах на основі зменшення середнього рівня витрат через продаж того самого фінансового продукту на більшому сегменті ринку або реалізацію більш складного інноваційного продукту;

- поєднання різних видів фінансових послуг для зниження потреб компаній у зовнішньому фінансуванні, убезпечення власних коштів, управління фінансовими ризиками та забезпечення їх ефективного розподілу між різними сферами фінансової діяльності;

- орієнтація на більш ефективний перерозподіл операторами фінансових ринків доходності, ризиків, ліквідності та інформації з метою отримання максимальної прибутковості фінансових операцій;

- прагнення компаній знизити волатильність своїх грошових потоків та зменшити ймовірність настання скрутного фінансово-

го становища, уникнувши у такий спосіб значних витрат, пов'язаних з процесом санації;

— недопущення конфлікту інтересів між власниками облігацій та власниками акцій, який може призвести до збитків операторів фінансових ринків.

Не слід скидати з рахунків також необхідність адекватного регулювання фінансових посередників на зміну кон'юнктури фінансових ринків, забезпечення їх виживання; можливості уникнення державного регулювання та застосування схем із «відмивання коштів».

Як системний і комплексний процес нарощування масштабів і урізноманітнення структури національних фінансових ринків, їх диверсифікація у теоретичному вимірі має відповідні *рівні*, а саме:

— горизонтальна диверсифікація, безпосередніми реалізаторами якої є суб'єкти національних фінансових ринків, котрі впроваджують комплекс заходів щодо нарощування (розширення) видів фінансових послуг, пропонованих ринку, шляхом освоєння однорідних фінансових послуг, без суттєвих секторальних змін;

— вертикальна диверсифікація, за якої оператори фінансового ринку розширюють номенклатуру фінансових послуг, запроваджуючи при цьому нові їх види в рамках традиційних ринкових сегментів;

— латеральна (бокова) диверсифікація, за якої суб'єкти фінансових ринків продукують якісно нові види фінансових послуг поза межами традиційних сегментів фінансового ринку.

Водночас диверсифікацію фінансових ринків можна розглядати й у розрізі її *превалюючих форм*, а саме:

— кількісного збільшення та урізноманітнення суб'єктів фінансових ринків — *суб'єктна диверсифікація*;

— урізноманітнення пропонованих ринку фінансових продуктів, які можуть бути пов'язані або з новими операціями і послугами (похідні цінні папери, свопи, опціони та ін.), або з удосконаленням традиційних послуг чи зміною умов їх регулювання — *продуктово-видова диверсифікація*;

— запровадження нових технологій і методик фінансово-кредитних операцій, у тому числі на основі досягнень науково-технічного прогресу та обчислювальної техніки, а також впровадження інноваційних механізмів здійснення фінансових операцій

(аналіз, синтез, прогнозування, ризик-менеджмент та ін.) — *технологічно-інструментальна диверсифікація*;

— створення нових інститутів регулювання фінансових ринків та передача частини функцій фінансового менеджменту на регіональний і наднаціональний рівень — *регуляторно-інституційна диверсифікація*;

— розширення транснаціонального сегменту національних фінансових ринків країн через розширення присутності у їх фінансових системах іноземного капіталу — *транснаціональна диверсифікація*.

При цьому слід відзначити, що хоча сучасні умови конкуренції між фінансовими посередниками передбачають урізноманітнення пропонованих ринку фінансових послуг, однак зміна кількісних (наприклад сума кредиту) або якісних (відсоткова ставка за кредитами чи депозитами, критерії щодо оцінки платоспроможності клієнта при подачі кредитної заявки, термін розгляду кредитної заявки та ін.) параметрів фінансових послуг не вважаються диверсифікацією фінансового продукту, оскільки подібні дії не призводять до створення нових його видів. Диверсифікаційним фінансовим продуктом вважатиметься лише той, що являє собою принципово нову послугу; відкриття або кардинальну зміну параметрів послуг, що надаються і які призводять до змін у методології та технології збору, оброблення, обліку та зберігання фінансової інформації.

У даному контексті слід також відзначити, що системна диверсифікація фінансових ринків є відносно новітнім явищем у світовій економічній історії. Її зародження співпало у часі з початком процесів фінансового глобалізму, а з другої половини 1970-х років вона швидко поширюється в усіх країнах і регіонах світу. Будучи закономірною реакцією фінансових інститутів на фундаментальні процеси інтернаціоналізації національних фінансових систем та посилення їх взаємозалежності, фундаментальні науково-технологічні зміни та необхідність пристосування до них бізнесу, а також загострення конкурентної боротьби за фінансовий капітал і географічні сегменти глобального фінансового ринку, диверсифікація була і залишається нині одним з найефективніших інструментів використання операторами фінансових ринків конкурентних переваг комбінування, стабілізації бізнесу та проникання у нові галузі і сфери фінансової індустрії. Подібна її якісна характеристика впливає з того, що диверсифікація, на нашу

думку, є невід'ємною складовою процесів фінансового глобалізму, а відтак — багато її елементів, форм та механізмів виникли у результаті розвитку власне фінансової сфери. Йдеться насамперед про зростання у суб'єктів світового господарства вільних грошових капіталів, які у пошуках сфер найбільш прибуткового вкладення спричиняють активізацію транскордонного переміщення інвестиційних, кредитних і фінансових ресурсів, появу нових фінансових інструментів та формування колективних валют.

Як провідна тенденція розвитку фінансових ринків країн, диверсифікація є, з одного боку, причиною, а з другого — наслідком посилення конвергенції національних фінансових ринків. Сучасний речовий зміст диверсифікації фінансових ринків країн, як базису глобальної фінансової мікроінтеграції та одного з ключових організаційно-економічних механізмів підвищення ефективності й результативності діяльності фінансових посередників, визначається насамперед *пануванням у глобальній фінансовій системі кількох десятків найбільших фінансових концернів та конгломератів*. Так, у 2013 р. загальна кількість банківських холдингів на ринку незабезпечених облігацій США становила всього 30 (у 2012 р. — 31, у 2011 р. і 2010 р. — по 29, у 2009 р. — 26), котрі здійснили 510 випусків облігаційних інструментів (447, 374, 368 та 333 відповідно)[17]. Завдяки внутрішньому зростанню та поширеній практиці злиттів і поглинань фінансові концерни та конгломерати концентрують та ефективно поєднують банківську, страхову та інвестиційну складові бізнесу; зосереджують у своїх руках всезростаючі масштаби глобального фінансового капіталу та колосальні фінансові активи, величезну армію високоосвіченої та кваліфікованої робочої сили, а також передові фінансові інновації.

Разом з тим, при віднесенні того чи іншого фінансового інституту до числа фінансових конгломератів рейтингові агенції керуються нині не тільки розмірами його активів, але і ступенем присутності у різних географічних і інструментальних сегментах глобального фінансового ринку. Яскравий приклад подібного підходу демонструє, зокрема, Директива 2002/87/ Європейського Союзу, ухвалена у 2002 р. Згідно її норм, конгломератами кваліфікуються фінансові і фінансово-промислові групи, діяльність яких відповідає такій системі критеріїв, як-от:

— наявність регульованого суб'єкта (банка, страхової чи інвестиційної компанії), який очолює групу, або принаймні одна з дочірніх компаній у групі є регульованим суб'єктом;

— хоча б один із суб'єктів групи репрезентує сектор страхування, і хоча б один — банківський сектор чи сектор інвестиційних послуг;

— консолідована та/або сукупна діяльність суб'єктів групи, що належать до сектору страхування, і консолідована та/або сукупна діяльність суб'єктів групи у банківському секторі чи секторі інвестиційних послуг є значними — встановлюється на підставі ряду фінансових коефіцієнтів, а також обсягу активів найменшого фінансового сектору групи, який має перевищувати 6 млрд. євро[18].

Ще один приклад — підхід Банку Англії, який використовує щодо фінансових конгломератів таке поняття, як «Великі складні фінансові інститути» (*Large complex financial institutions*) і на основі відповідної методики здійснює їх ренкінгування, виходячи з розміру їх часток у низці фінансових секторів:

— належність компанії до першої десятки світових компаній-андеррайтерів в акційному та облігаційному сегментах фінансового ринку;

— перебування компанії у першій десятці світових компаній-організаторів синдикуваного кредитування;

— належність компанії до першої десятки операторів світового ринку процентних похідних інструментів;

— перебування компанії у першій десятці світових фінансових компаній за доходами на міжнародному валютному ринку;

— належність компанії до першої десятки фірм за портфелем цінних паперів, що перебувають на відповідальному зберіганні [19].

Висновки. Системна диверсифікація фінансових ринків країн є закономірною реакцією фінансових інститутів на фундаментальні процеси інтернаціоналізації національних фінансових систем та посилення їх взаємозалежності, загострення конкурентної боротьби за фінансовий капітал і географічні сегменти глобального фінансового ринку. Диверсифікація є одним з найефективніших інструментів використання операторами фінансових ринків конкурентних переваг комбінування, стабілізації бізнесу та проникання у нові галузі і сфери фінансової індустрії. Її ключовими передумовами є насамперед зростання у суб'єктів 61 світового господарства вільних грошових капіталів, які у пошуках сфер найбільш прибуткового вкладення спричиняють активізацію транскордонного переміщення інвестиційних, кредитних і фінансових ресурсів, появу нових фінансових інструментів та формування колективних валют.

Література

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1 / Відп. ред. С. В. Мочерний. — К.: Видавничий центр «Академія», 2000. — С. 344.
2. Макаров, А. В. Диверсификация как инструмент развития современного предприятия / А. В. Макаров, А. Р. Гарифуллин // Известия УрГЭУ. — 2010. — Вып. 1. — С. 27—36.
3. Ramanamujam V. Research on corporate diversification: a synthesis / V. Ramanamujam, P. Varadarajan // Strategic Management Journal. — 2006. — Vol. 10, № 6. — P.39-50.
4. Kotler Ph., Keller K.L., Brady M., Goodman M., Hansen M. Marketing Management. — Harlow, UK: Pearson, 2009.
5. Томпсон, А. А. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд. — Учебник для вузов / пер. с 9-го англ. изд. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 248 с.
6. William, P. Wan. Resource-Based Theory and Corporate Diversification: Accomplishments and Opportunities / William P. Wan, Robert E. Hoskisson, Jeremy C. Short, Daphne W. Yiu // Journal of Management. — 2011. — № 8. — P. 48—69.
7. Рикардо Д. Принципы политической экономии и налогообложения. Сочинения [Электронный ресурс] / Д. Рикардо. — М., 1955. — Режим доступа: http://www.libertarium.ru/lib_ricardo_reader.
8. Шумпетер И. Капитализм, социализм и демократия [Электронный ресурс] / И. Шумпетер. — Режим доступа: <http://www.bibliotekar.ru/capitalizm-socializm-demokratiya/index.htm>.
9. Penrose E. T. The Theory of the Growth of the Firm. — Wiley, New York, 1959.
10. Войтехович Е. Н., Басков И. С. Диверсификация с позиций ресурсной теории, транзакционного и портфельного подходов // Вестник Амурского государственного университета. — 2012. — Вып. 59: Сер. Естеств. и экон. науки. — С. 145 (с. 143—147).
11. Нельсон, Р. Р. Эволюционная теория экономических изменений / Р. Р. Нельсон, С. Дж. Уинтер. 2002. — 540 с.
12. Richardson G. The Organisation of Industry / G. Richardson // Economic Journal. 1972. V.82. — P. 883-896.
13. Prahalad C. K., Bettis R. A. The Dominant Logic: A New Linkage between Diversity and Performance // Strategic Management Journal. — 1986. — № 7(6). — P. 485—501.
14. Ginsberg A. Minding the competition: From mapping to mastery // Strategic Management Journal. 1994.— Winter Special Issue 15. — P. 153—174.
15. Войтехович Е. Н., Басков И. С. Диверсификация с позиции ресурсной теории, транзакционного и портфельного подходов. — [Элек-

тронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.amursu.ru/attachments/article/9526/N59_27.pdf

16. Міжнародна економіка: підручник / Д. Лук'яненко, А. Поручник, Я. Столярчук. — К.: КНЕУ, 2014. — С. 650.

17. Large Bank Holding Companies. Expectations of Government Support, July 2014. — P. 64. — [Electronic Resource]. — Available from: <http://www.gao.gov/assets/670/665162.pdf>

18. Козьменко О., Козирєв В. Трансформування банківської системи України під впливом іноземних фінансових конгломератів // Вісник Національного банку України. — 2014. — №8. — С. 14 (с. 12-18).

19. Никитина Т. В., Репета-Турсунова А. В. Финансовые рынки и финансово-кредитные институты: учебное пособие. — СПб: Изд-во СПбГЭУ, 2014. — С. 68.

References

1. Economichna encyklopediia: T.1 [Economic encyclopedia] // Kyiv: «Akademia». 2000. — p.344.

2. Makarov A. V. Diversyficacia kak instrument razvitiia sovremennogo predpriatiia [Diversification as an instrument of modern business] // Izvestiia UrGEU. 2010. — p. 27-36

3. Ramanamujam V. Research on corporate diversification: a synthesis . Strategic Management Journal. — 2006. — Vol. 10, № 6. — P.39-50.

4. Kotler Ph., Keller K. L., Brady M., Goodman M., Hansen M. Marketing Management. — Harlow, UK: Pearson, 2009.

5. Tompson A. A. Strategicheskyy menedjment: koncepcii i situacii [Strategic management: concept and situation] // М: INFRA-M, 2000. — p. 248

6. William, P. Wan. Resource-Based Theory and Corporate Diversification: Accomplishments and Opportunities. Journal of Management. — 2011.

7. Ricardo D. Principy politicheskoy ekonomii i nalogooblozheniia [The principles of political economy and taxation] //М., 1955. — Retrieved from: http://www.libertarium.ru/lib_ricardo_reader.

8. Shumpeter I. Kapitalizm, socialism i demokratiia [Capitalism, Socialism and Democracy]. — Retrieved from: <http://www.bibliotekar.ru/capitalizm-socializm-demokratiya/index.htm>.

9. Penrose E. T. The Theory of the Growth of the Firm. — Wiley, New York, 1959.

10. Voitehovich E. N., Baskov I. S. Diversificaciia s posicii resursnoy teorii, transakcionnogo i portfel'nogo podhodov [Diversification from the standpoint of resource theory, transactional and portfolio approaches] // VAGU, 2012. — p. 143-147

11. Nelson R. R. Evolucionnaya teoriia ekonomicheskikh izmeneniy [The evolution theory of economic changes. 2002.
12. Richardson G. The Organisation of Industry // Economic Journal. 1972. V.82. — P. 883—896.
13. Prahalad C. K., Bettis R. A. The Dominant Logic: A New Linkage between Diversity and Performance // Strategic Management Journal. — 1986. — № 7(6). — P. 485-501.
14. Mizhnarodna ekonomika [International economy] // Kyiv: KNEU. — 2014.
15. Large Bank Holding Companies. Expectations of Government Support, July 2014. — P. 64. — [Electronic Resource]. — Available from: <http://www.gao.gov/assets/670/665162.pdf>
16. Kozmenko O, Kozyrev V. Transformuvannya bankivskoi systemy Ukrainy pid vplyvom inozemnyh finansovyh konglomerativ [Transformation of banking system of Ukraine under the influence of foreign financial conglomerates] // VNUU. — 2014
17. Nikitina T. V., Repeta-Tursunova A. V. Finansovyye rynki i finansovo-kreditnyie instituty [Financial markets and financial-credit institutions] // SPB: SPbGEU, 2014

Статтю подано до редакції 22.08.14 р.

УДК 339.92

Н. С. Німченко

*аспірант кафедри міжнародного обліку і аудиту,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ І США

АННОТАЦІЯ. В статті охарактеризовано сучасний стан зовнішньоторговельних відносин між Україною та США та потенційні можливості торгівельного співробітництва. Визначено фактори під впливом яких формуються сучасний розподіл зовнішньоторговельних потоків між США та їх торговельними партнерами. Проаналізовано динаміку експортно-імпорتنих операцій між Україною та Сполученими Штатами Америки. Визначено причини, які негативно впливають на розвиток двостороннього торговельно-економічного співробітництва між Україною та Сполученими Штатами.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: зовнішньоторговельні потоки, експортно-імпорتنі операції, зовнішньоторговельне співробітництво